

Valaki nincs észnél

Valaki nyilvánvalóan nincs észnél, nem tudom, kicsoda, lehet, hogy éppen én. Ez a gyanú merül fel bennem, ahány-

szor rendeletet olvasok, kiváltképpen pénzügyi és adóügyi szakterületről. Általában csak a szavakat értem belőle, és akkor azt gondolom, hogy baj van a fejemmel. Kantot értem, még Hegelt is, ahol ez emberileg lehetséges, sőt bizonyos munkáikat kifejezetten ponyváknak tekintem, ha összehasonlítom mondjuk a 195/1997 (XL. 5.) kormányrendelet szövegével, amely a társadalombiztosítás ellátásairól és a magánnyugdíjra jogosultakról szól. Ezt a szöveget emberfeletti lényeknek, például szeráfoknak írták, és noha érdekeimet érinti, úgy gondoltam, hogy majd a létezés egy magasabb fokon foglalkozom vele, mondjuk, amikor magam is szeráf leszek. Ugyanis nem vagyok mazochista. Aztán mégis magam elé raktam a szöveget, mert rákényszerültem.

A József Attila Színházban másorra kerül a Csikágó című musical, amelynek szövegét én fordítottam, de nem most, hanem sok évvel ezelőtt, a kaposvári előadás számára. Egyszer csak hallom, hogy nem kaphatok annyi százalékot az előadások után, amennyit egyébként adnának nekem, mert jött egy új rendelet, a fent említett. Ennek értelmében egy csomó százalékot, ha jól emlékszem rá, 39-et, le kell

vonni a honoráriumomból, a járulékalapom számára. Elhangzik a tanács, amelyet már nagyon sokszor hallottam, hogy alapítsak egy betéti társaságot, és akkor megúszok egy egész sereg hasonló kellemetlenséget. Amde én leküzdhetetlen viszolygást érzek arra a gondolatra, hogy **Eörsi István** Munkáit Előállító És Kiaknázó Betéti Társaságot alapítsak, másfajta társaság pedig nem jut az eszembe. Ha az állam megengeti, hogy csaljak – magyarázzák nekem évek óta –, akkor ez nem csalás, hanem az államrezon szolgálata. Csak, hogy eddig arra törekedtem, hogy ne igazítsam gondolkodásomat az államrezon szempontjainhoz.

Most tehát választanom kell, hogy önrézetem duzzadjon-e a pénztárcám rovására vagy megfordítva. És akkor hónom alá nyúl a szerencse. A Jogvédő Hivatal illetékes jogászasszonya elfaxolja nekem a rendeletet. Egy mondatát alá is húzta: „A járulékalap megállapításakor a felhasználási szerződés szerinti személyes munkavégzés díjazását kell figyelembe venni.” Majd elmagyarázza, hogy ez mit jelent. Minthogy személyes munkavégzésre nem került sor, hiszen elkészült munkát adtam át a színháznak, a 39 vagy hány százalék sem süjt ebben az esetben. Ez nagyon tetszik nekem. Csak azokat büntetik a horribilis új pénzfosztási manőverrel, akik olyan hülyék, hogy alkotnak valamit: például új művet írnak vagy fordítanak.

Amikor ezt a logikát elfogtam, akkor fogalmazódott meg bennem ennek a cikknek a címe: valaki nincs észnél. Arra kellett gondol-

nom, hogy talán boldogítóbb ezt a nyelvezetet és gondolkodásmódot nem megérteni. Lelki szemem előtt vibrálni kezdenek az államrezon új lehetőségei. A kiadók ezentúl, ha észnél vannak, három fénymásolatot példányban jelentetik meg első kiadású könyveiket, amelyek két nap múlva második kiadásuként már mentesülnek az új tehertől. A színházak pedig a bemutatás után felújított formában játsszák tovább az új darabokat – mondjuk, egy cselédlány nem balról jön be a második jelenetben, hanem jobbról. Ebben a változatban már nem mondható ki a szerző és fordító személyes munkavégzése.

Még fel sem dolgoztam ezt az élményemet, amikor egy napilaptól felszólítást kaptam arra, hogy töltsék ki az említett rendelet előírásainak megfelelően okkult tartalmú nyilatkozatokat. Ez szóvá se tenném újra, ha nem találtam volna a papírok között egy munkaadói igazolást, amelyhez a kísérő levél egy kérést is biggyeszt: hogy ebből minden hónapban vigyek nekik egy darabot. Ha ezt a rendelet követeli – szövegében nem lelem, de ez semmit nem jelent –, akkor nekem havonta több igazolást kell kérem a kaposvári Csiky Gergely Színházról, ahol nem havi szerződéssel dolgozom. Megérteném, ha a munkaviszonyban beálló változást kellene bejelenteni – de ha havonta azt igazolnám, hogy minden maradt a régi, akkor egy idő múlva azt érezném, hogy magam is beléptem az agyalágyultak klubjába.

Egy tömegpszichológiai szempont is ide kívánczik. Nincs olyan tisztességes pol-

gár, aki ne érezze tompa gyűlöletet az állam iránt, ahányszor kapcsolatba kerül az adóhatóságokkal. Ezt lebirkozunk valahogy, ha eszünk azt sügja, hogy szükséges dologra kényszerítenek. De azért nem okos dolog, ha nem évente, hanem havonta gyakoroltatják velünk az indulatok elfojtásának nehéz tudományát. Ráadásul ez esetben az eszünket sem hívhatjuk segítségül. A havi bevallások feldolgozóinak légiói egy-két év múlva, ha fogadóóráikon nagy erőfeszítéssel kiemelik fejüket a papírok és a floppycsok bércei alól, Dózsa György unokáinak szemébe merednek.

Ezt a cikket azért a Népszavába írom, mert az innen kapott nyomtatványok és utasítások között még nem szerepel ez a számszám. Tudom persze, hogy a hivatalok packázása távolról sem a firkásztársadalom süjtja a legkeményebben. De én olyan előnyös helyzetben vagyok, hogy talán nem kell rögtön fejet hajtanom minden számszám előtt. Ezért elhatároztam, hogy e felszólításnak egyelőre nem teszek eleget. Legalább addig nem, míg akad olyan periodikus nyomdatermék, mely ezt nem követeli meg tőlem. És ha már nem akad ilyen, akkor nem publikálok újságokban egy ideig. Ezzel legalább örömet okozok jóakaróimnak. Vagy ingyen írok egyszer-egyszer, ha nagyon rámtör a kényszer. Esetleg megkérem az engem közölni óhajtó szerkesztőket, hogy szerezzék be maguk, amire szükségük van, vagy találjanak már ki számomra és helyettem valami ügyes kis kerülőutat, kibúvót, államrezont.